

חברת "לח" גאולה כהן (משמאל) כקריינית החחנה החשאית. זמן קצר לפני תפיסתה

סינגננה צרם את איזנם של רבים. היא דיקלמה בפאתוס בומבסטי, ידוטייממעט, שהתאים יותר לביתספר יסודי מאשר לתחנה של אירי גון, שהרעיד את האימפריה הבריטית. התחנה של ההגנה — תלם-שמירבונע — דיברה בקול מעשי, ענייני, שהיה בו מן השקט המרשים והמשכנע. תחנת אצ"ל היתה פאטטית יותר. כיאה לאירגון שגולד על בירכי בית"ר. אך הפאתוס של גאולה כהן, שהגיע לשיאים, לא התאים, לדעת רבים, לרוחה של לח"י, אשר רמת פירסומי החלה או לקסום לרבים מאנשיההגנה, שראו את עצמם קרובים הרבה יותר ללח"י מאשר לאצ"ל. הדיקלומים המנופחים של הקריינית דחו אותם.

● „אני לוחמת עבריה“

ולם חישיימהר הגשימה גאולה כהן את חלום חייה — היא הפכה גיבורה לאומית. באחד הלילות ב-1946, עם ראשית השידור, נלכדה תחנתהשידור של לח"י בידי בלשים בריטיים. ביחד עם כלניות* כיתרו את הבניין ברחוב השומר 3, ליד שוק הכרמל בתל-אביב, ועצרו את גאולה כהן ואת מרבית צוות מפעילי תחנתהשידור.

אחד הבלשים, שהתחקה במשך תקופה ארוכה אחר גאולה כהן, אמר לה בסארקזם, עם תפיסתה: „סוף-סוף, אבל אני בסדר. הבטחתי וקיימתי. הבטחתי לאמך למצוא אותך — ומצאתי... היה...“ אלא שגאולה כהן לא נראתה כפי שנראתה ביום שבו עזבה את ביתהוריה. היא חימצנה את שיער ראשה, כדי שלא תזוהה בנקל. והבלש המשיך ואמר לה: „היה-היה... שיערה בהיר, עיניה בהירות...“ אחרי הקירה קשה הועברה גאולה כהן מתדרי הבולשת הבריטית אל בית-הכלא לנשים, ששכן בבית-לחם. כעבור תקופה קצרה תיכננה את בריחתה הראשונה.

היא הצליחה להימלט. אלא שחיללים בריטיים ושוטרים ערביים דלקו אחריה במידרונות בית-לחם. גאולה כהן תיארה את שהתרחש: „עד שעליתי בהר, היו היריות אל חללו של עולם ולא אל גופי, שגופי היה סתור ומוגן בין סלעי המידרון וביקתות האבן, עכשיו שאני עולה בהר החשוף — היריות הן אל גופי...“ אותם פצעים שנפצעתי, כשעברתי את החומה התיל, וכשיטחתי גופי על הטרשים, היו פצעים שלי, היו פגעי בריחה שלי שאני בורחת בה, ולא כאבו — עכשיו, שריטה אחת של כדור אחד שפגע ושרט בירכי צרבה עד מוות. זאת לא היתה שריטה שלי, זו כל כולה צרבה מפגיעה של זרים, שרודפים אחרי לתפוס או להמית...“

החויילים הבריטים והשוטרים הערביים לכדו את גאולה כהן הפצועה. היא הרימה את ידיה לכניעה. הדיים המורמות להיכנע היו ידי, ולי אין ידיים אחרות להוריד בכוח למטה את אלו השתיים שלמעלה. הרגליים התקועות פה בהכנעה הן רגלי, ולי אין רגליים אחרות להריץ את אלו השתיים מפה והלאה...“ בדרכה חזרה אל הכלא הועברה גאולה כהן במסע משפיל בחוצות בית-לחם. בהגיעה, הוכנסה, למרות פצעי עתה, לצינוק. היא נחבשה, תחושתיה על נסיון-הנפל של בריחתה:

* כינוי לצנחנים הבריטיים אדומי-הכומתה, שהיה מקובל אז בין יהודי ארץ-ישראל, בעיקבות שירו של נתן אלתרמן, שהיה פופולרי באותו שנים.

„ואומנם המכות שלי-עמליה לא היו מהלומות של סתם, מכות גוף, אלו היו מכות רעיוניות מאוד, וכחניות מאוד. גם המכות שלי, כי משהתחלתי בהן כבר נתעלמה ממני סיבתן...“

כתוצאה מכך נזרקה גאולה כהן מכתלי הסמינר למורות. בהתאם להוראות של דודי כהן בנגוריון, שהורה להשליך מכל מוסדות-החינוך בני-נוער הקשורים באצ"ל ובלח"י. במיכתב-הסילוק שלה מבית-הספר נכתב: „אנו מאשרים בזה כי התלמידה גאולה כהן למדה בשנת תש"ה בכיתה ו', הכיתה העליונה של מוסדנו, ובקיץ של השנה היא לא ניגשה לבחינות-הגמר בשני מיקצועות (חיבור ופדגוגיה) מסיבות שלא היו תלויות בלימודיה, אלא מסיבות פוליטיות, לפי הוראות מחלקת-החינוך...“

אחרי סילוקה מהסמינר-למורות הופיע דבר סילוקה באשנב*, אחר מביטאוני ה„הגנה“, והיה ברור שביקור אנשי הבולשת הבריטית בבית הוריה של גאולה כהן הוא עניין של ימים בלבד.

עדיין עזבה את הבית והצטרפה לפעילות שלמה במחתרת. היא הפכה לוחמת מיקצועית.

● לוחת או לכבוש

ב אחד הערבים, זמן קצר לאחר מכן, כאשר סובו מאוני-הרדיו בארץ את כפתורי מכשיריהם, הם שמעו קול חדש.

מן המקלט בקעו כמה צלילים של שריקה, ולאחר מכן החל קול נשי לדקלם בפאתוס בומבאסטי את דבר לח"י. מילכד קומץ ראשי-לח"י, לא ידע איש מי היא בעלת הקול הזה, שהפך מאותו יום כן בית ברבבות בתים. גאולה כהן, שאהבה כן כן דקלם בבית-הספר היסודי, עד כי לא יכלה להפסיק, מצאה את יעודי-חייה. היא דיקלמה באוזני היישוב כודו.

על הנסיבות שהביאו לבחירתה לתפקיד זה כתבה גאולה כהן עצמה. כאשר השלימו אנשי לח"י את הרכבת המשדר לתחנתהשידור המחתרתית הניידת, בחן נתן ילין-מור כמה מועמדים לתפקיד הקריין.

ילין-מור, ששמו היה אז פרידמן-ילין, ושגודע במחתרת בשם „גרא“, היה אחד משלושת חברי „מרכז לח“י“, בניגוד לאצ"ל, לא רצה לח"י להיות אירגון צבאי אלא תנועה-לוחמת, ועל כן לא היתה לו „מיפקדה“.

האיש שבחן את גאולה כהן היה שונה מאוד ממנה, וכימעט היפוכה הגמור. ילין-מור היה מחונן בחושי-השמור נדיר, וגם בהגיון צונן. בכך נבדל משני עמיתיו במרכז.

גאולה כהן במחתרת. לפני מאסרה -

יצחק יורניצקי („שמיר“), כיום שריחוף של ישראל, והד"ר ישראל שייב („אלדד“).

כשהבחין ילין-מור בהתרגשותה של המועמדת, הרגיע אותה כדרכו: „זו לא בחינה. אל תתרגשי, אם תיכשלי לא תישארי בלח"י לשנה נוספת!“

נתן ילין-מור עצמו תיאר את גאולה כהן, כפי שנראתה לו באותה פגישה, כסיפרו לוחמי חרות ישראל, בעברית הנהדרת שהיתה אופיינית לו: „דקת-גו היתה, שברירת. אך מפניה הציצו שתי עיניים יוקדות. שיערה השחור, שכבר בימים ההם לא סורק בצורה שיגרתית, היה עטרת גאותה לפנייה השחומה. שסומק ביצבץ בהן, וביחד שיוו לה צבע רענן. נתוניה הגופניים היו כלי-הצינוני המחזיק בו התלהבות של אכסטזה, שאינה פוסקת ואינה נדלית. „קולה של גאולה [היה בן] גון של צרידות. לא מכות הנמים שבגרונה, אלא מכות ההתרגשות שאחזה בה בעת קריאת חומר מלהיב ומרגש...“

שידורי תחנת-השידור של „לוחמי חירות ישראל“ היו נפתחים בשריקת-אות מהימנון לח"י, אחד משירי יאיר:

* שעורכו אז, אליעזר ליבנה (ליבנשטיין), הפך לימים מראשי תנועת ארץ-ישראל השלמה, לצידה של גאולה כהן.

„בימים אדומים / של פרעות ודמים / בלילות שחורים של יאוש...“ על הרגשות שסערו בה מדי פעם, כשהיתה מאזינה לאותה שריקת-אות. כתבה גאולה כהן: „ואני ראיתי כתמים פרוצים אדומים ושחורים מרצדים בחלל, ובתוכם ראיתי חומקים צללים אדומים בלי צבע...“ בספרי-זיכרונותיה כתבה גאולה כהן את פתיחי השריקה של שתי תחנות-השידור המחתרתיות האחרות, של אצ"ל ושל ההגנה: „מקול ציון הלוחמת, תחנת השידור של אצ"ל, בקע הימנון בית"ר. שורה אחת ממנו נשתרקה מן התחנה, שורה יחידה ובה חמש תיבות, למות או לכבוש את ההר, אולם משעלתה השריקה באוזני צריכה הייתי לעצור בגופי מלקפוץ לדום ברחובה של עיר, שזה לא הימנון שאפשר בו להמשיך ללכת ולשרך רגליים בצדי רחוב, זה הימנון שצריך לעצור בו בדרך-המלך, בגו זקוף ובראש מורם, הימנון שכששרים אותו אתה מרגיש סובב ומכתר את ראשך כתר. או אז אם בעבד אתה פוגש, שאוזנו רצועה, אתה קורא עליו תגר...“

ממרחק השנים, כאשר החליפה גאולה את מושאי קריינותה, היא כתבה עוד על אותה תקופה: „רק שירה אחת אני יודעת שיכולה עוד היום להעלות את קולי גם בלא כמה, ובה גם בלא מיקרופון אני שומעת קולות של עולם מלא, שירתו של אורי צבי גרינברג, אולי בשל

- ובעלת שיער בלונדי אחרי הבריחה

שנבראה בין השמשות, שעה שאין למוות שליטה בעולם, שעה שהיא לא יום ולא לילה, ואולי בשל שבה עוד חיים כל הלילות שהיו — גם אותם לילות שחורים של תש"ו בעליית הגג, ובה כבר חיים ונושמים כל הימים שיהיו — גם אותם ימים והרים שחלמנו עליהם או שיבואו ועוד לא באו...“

לא הכה התגהבו מן הקריינית של לח"י.